

እቲ ጌጋ ምእንቲ ከይድገም

November 27, 2017

ታሪካዊ ምስሊ (ስእሊ) ኤርትራ እንታይ ይመስል ነይሩ? ህግደፋዊ ምስሊ ኤርትራኽ እንታይ ይመስል አሎ? ናይ መጻኢ ምስሊ ኤርትራኽ እንታይ ኪመስል እዩ? እዚአቶም ገለ ካብቶም ሓሓሊፎም አብ አእምሮ መብዛሕትኦም ኤርትራውያን ዚለዓሉ ሕቶታት ኢዮም ኪብሃሉ ይኽእሉ።

ነታ ቐዳመይቲ ሕቶ ብዚምልከት፡ ኩሉ ዕድመ ዝደፍኦ ኤርትራዊ ነቲ ዝሓለፈ ማለት ቅድመ-ህግደፍን ቅድሚኡን ዝነበረ ኩነታት ብተመክሮ ይፈልጦ እዩ ኢሊ እሓስብ። አብ 50ታት፡ ኤርትራ ከምዚ ሕጂ ምስ ኩሉ ጸጋታታ ከይተረመሰትን ከይተዋረደትን ከላ፡ አብ መላእ አፍሪቃ፡ ድሕሪ ደቡብ አፍሪቃ፡ እታ ብኢንዱስትሪ ዝበልጸገት ሃገር እያ ነይራ። ከምዚ ሕጂ ብኹሉ አሉታዊ መዳያት ከይተኸፋፈለት ከላ ድማ ብናይ ሃይማኖታውን ዓሌታውን ብሔራውን ስኒትን ብናይ ሓቢርካ ምንባር ጥቡብን ካብተን እተመስከረለን ሃገራት አፍሪቃ ሓንቲ ከም ዝነበረት ኩሉ ኤርትራዊ በዓል-ታሪኽ ዚፈልጦን ዘረጋግጸን ሓቂ እዩ።

ከምዚ ብምኻኑ፡ አብቲ እዋንቲ ካብ ሃገርካ ተሰዲድካ ናብ ባዕዲ ሃገር ምኻድ ከም ሕማቕ ዕድል ኮይኑ ዝረአየሉ ዘመን ከም ዝነበረ ኣነ ባዕለይ አርኪቡሉ እዩ። ኤርትራውስ ሕጂ እዩ ስደት ቀሚሱዎን ፈሊጡዎን፡ ንሃገርካ ራሕራሕካ ምኻድ ድማ ከም እንኮ ናይ ጸገማት ፍታሕ ገይሩ ወሲዱዎ አሎ። ነታ ኻልአይቲ ሕቶ ንምምላሽ ብዙሕ ሓበሬታን መርትዖታትን ዘድሊ ኣይኮነን፡ ከመይሲ ሓደ ኤርትራዊ ፍሉይ ናይ አእምሮ ጸገማት እንተ ዘይሃለዩዎ ወይ ድማ ብስሰዐን ውልቃዊ ረብሓን እተዓብለለ አመለካኽታ እንተ ዘይሃለዩዎ፡ ነቲ አብ ሃገሩ ሰፊኑ ዘሎ አዕናዊ ኩነታት ንኸለልን ንኸግምግምን ዝእግሞ ኣይመስለንን።

ምናልባት ኪጽግሞ ዝኽእል፡ ነቲ ነዚ ኹሉ ብስረትን ዕንወትን ዘሰዓበ ውድባውን ፖለቲካውን ጠንቅታት ብሳየንሳዊ መገዲ ኪትንትኖ፡ ብኡ አቢሉ ድማ አብ ሓደ ሓባራዊ መደምደታ ንኸበጽሕ ዘይምኽአሉ ኪኸውን ይኽእል። ይኹን ምበር፡ ዝኾነ ምሁር ይኹን ወይ ብሱል አእምሮ ዘለዎ ኤርትራዊ፡ ሓቅን ሻራን ተጉላባን ዘይብሉ አገባብ ብምኽታልን፡ ከም ዓቕሙ መጠን ብምምርማርን ብምፍታሽን አብ ሓደ ሓባራዊ መደምደምታ ብምብጻሕን ፍልጠቱ ንኻልኣት ብምክፋልን፡ ነቲ ሕጂ ዘሎን ናይ መጻእን ጸገማትና ንምፍታሕ ትንኣስ ትዕባ ውልቃዊ አበርክቶ ኪገብር ይኽእል እዩ ኢሊ እኣምን።

ነታ ሳልሰይቲ ሕቶ ንምምላሽ ግን ኩሉ ኤርትራዊ አቕዲሙ ነብሱ ብምፍታሽ ዕማሙ ኪጅምር ከም ዚግባኦ ክሕብር እፈቱ። ከምዚ ኪብሃል ከሎ፡ ነቲ ቅድሚ ሕጂ እተፈጸመ ውድባውን ውልቃውን ጌጋታት ብወገኑ ንኸይደግሞ ወይ ድማ አብ ምፍጻሙ አበርክቶ ንኸይገብር ኪጥንቀቕ ይግባእ። ኩሉ ኤርትራዊ፡ ቅድሚ ኹሉ፡ ናይ ሃገሩ ድሕነት ወይ ህላወ ከቐድሞ ይግባእ። ሃገር እናበረሰት ከላ ናይ ሃገሩ ድሕነት አወንዚፉ አብ ፈላለይቲ ዝኾኑ ሕቶታትን መሰረታውያን ዘይኮኑ ጸገማትን ጥራይ ምስ ዘተኩር፡ ነቶም ብምኽንያት ሓድሓደ ድኽመታት አቦታትና፡ ከምኡውን ነዚ አብዚ ግዜ ዚረኣ ዘሎ ብስረትን ጥፍኣትን ጠንቂ ዝኾኑ ጌጋታት ይደግግምን ከም ተላጋቢ ሕማም የተሓላፎምን ከም ዘሎ ኪርስዕ ኣይግባኦን።

ንሕና ኤርትራውያን ዘይተዓረዩ እእምሮን አመለካኽታን ዝንቡዕ አረኣእያን፡ አብ ገለ ሃይማኖት እተሞርከሰ ምትሃታዊ ሕልምን ራእይን ሒዝና ንዓድና ምስ እንምለስ፡ እታ እትፍጠር ኤርትራ፡ ወላውን ብናይ ውሽጣዊ ተፈጥሮአዊ ጸጋታትን ጽቡቕ ዕድላትን ተደጊፋ ነቲ ብናይ ኸባቢኣን ብናይ ባዕዳዊ ጽልቀታት ኪገጥማ ዚኽእል ብድሆታት መኪታ ንቐድሚት ክትሰጉም እንተ ኸኣለት፡ እቲ አብ ሳዕሊ እተጠቐሰ አፍራሲ ባህርያት

ዜጋታታ ግን ውዲሉ ሓዲሩ ንድሕሪት ኪጎታን ኣብ ናይ ጸገማት ረግረግ ኪሸምማን ከም ዚኸእል ኩሉ ኤርትራዊ ኪፈልጦን ኪግንዘቦን ይግባእ።

ገለ ካብቶም ድኸመታት፡ እቲ ዝግበዩ ትኹረት ኪወሃቦ ዘለዎ፡ ናይ ሃይማኖታዊ ኣኸራርነት ወይ ጥሩፍነት ከም ኣብነት ኪውሰድ ይከኣል። ኣብዚ እዋንዚ ሃይማኖታዊ ጥሩፍነት ንግለሰብ ዝበከላን ንኹሉ ሰብ ድማ ዝለኸፎን ይመስል ኣሎ። ሕሉፍ ሓሊፉ ኣብተን ስልጡናትን ምዕቡላትን ሃገራት ዚብሃላ ከም ኣመሪካ ዝመሰላ ሃገራት ከይተረፈውን መሰረቱ ኣደልዲሉ ብምህላው ነቲ ኣብ ሃገርና ኣንቢርናዮ ዘሎና ብሩህ ተስፋ ኣብ ስግኣት ከየውድቕ ብምስጋእ ክንጥንቀቕ ይግባእ።

ነዚ ንምቅላስ፡ ነፍስወከፍ ኤርትራዊ ካብ ጸቢብን ፈላላይን ኣተሓሳስባ ንምልቓቕ ጸዕሪ ኪገብር ይግባእ። ነቲ ጥሩፍታዊ ኣተሓሳስባኡ ብናይ ተጻዋርነትን ናይ ህዩሳዊ ኣተሓሳስባ መንፈስን ኪምክቶ ይግባእ። ጥሩፍነት ብኹሉ መዳያቱ ኣብ ዘይንቡር ነገራት ከም እትኣምን ስለ ዚገብረካ፡ ዘይንቡር ነገራት ክትፍጽም ድማ ይዕድመካ። ምዕባለ ዘየቐድም ሃይማኖት፡ ማለት ዳይናሚክ ዘይኮነ ሃይማኖት፡ ብዘይካ ፍልልይን ጽልእን ቅርሕንትን ጸኒሑ ድማ ድሕረትን ድንቁርናን ምስፋን፡ ካልእ ዘፍርዮ ነገር የልቦን።

ኣብዚ እዋንዚ ኤርትራውያን ኪብሃል ከሎ ነቶም ኣብ ውሽጥን ወጻእን ሃገር ዘለዉ ዜጋታት ይጥርንፍ። ምስዚ ስዒቡ ዚመጽእ ድማ ናይ ተቃዋሚትን ደገፍትን ደምበታት እዩ። ኣብ ምትንታን ነገራት ንኹጥዕም ድማ፡ ነቲ ኣብ መንጎ ተጋደልትን ሲቪልን ዘሎ፡ ናይ ሜዳ ቃልስን ተመክሮን ብሓደ ወገን፡ ብኻልእ ወገን ድማ ኣብኡ ብዘይምስታፍ ከስዕቦ ዚኸእል እተፈላለዩ ፖለቲካውን ስነልቦናውን ዝንባሌታትን ኣመለኻኸታን፡ ኣብ ግምት ምእታው ኣገዳሲ ይመስለኒ።

እቲ ሕጂ ዘሎ ስርዓት ውዲሉ ሓዲሩ ባዕሉ ይኹን ብናይ ተቃዋሚ ሓይልታት ምፍራሱ ኣይክተርፎን እዩ። ግን ኩሉ ዚፈርስ ነገር ብምሉኡ ይሕደስ እዩ ኪብሃል ኣይከኣልን። ኣነ ብወገነይ ለውጢ ኪብሃል ከሎ ብእተኻእለ መገዲ ናይቲ ዝሓለፈ ስርዓት ኣሰራት ከንጸባርቕ ኣይግባእን ዝብል ርእይቶ ኣሎኒ፡ ከመይሲ ካብ ዝሓደረ ብሑቕ እተተርፎ ንእሽቶ መባኸብቲ፡ ነቲ ሓድሽ ብሑቕ ከብኸየ ሓይሊ ስለ ዘለዎ፡ እቲ ሓድሽ ዚብሃል ነገር ብመሰረቱ ሓድሽ ከይከውን ይኸእል እዩ። ይኹንምበር፡ ናይዚ ተርእዮዚ ኣሉታውን ኣወንታውን ውጽኢት ኣብቲ ራእይን ብርታዕን ድራኽን መርገጽን ናይቲ ዚትክእ ሓይሊ እዩ ዚምርኮስ።

ናይዞም ኣብ ላዕሊ እተጠቐሱ ረጃሒታት ኣብ እተፈለዩ መርገጺታት እተመርኮስ ተዋሳኒነት፡ ነቲ ዚመጽእ ምስሊ ኤርትራ ብኣሉታዊ ወይ ኣወንታዊ መገዲ ኪጸልዎ ከም ዚኸእል ዘጠራጥር ኣይኮነን። ኮይኑ ግን፡ እቲ ተዋሳኒነት ኣወንታውን መሰረታውን ጽልዎ ኪህሉዎ ዚኸእልን ከም ቀንዲ ናይ ምህናጽ ሃገር ዓንዲ ዚኸውንን፡ ንሃገራዊ ድሕነት ቀዳምነት ምስ ዚህብ ጥራይ እዩ። ድሕነት ሃገር ቅድሚ ኩሉ ምስራዕ ኣማራጺ ዘይብሉ ጉዳይ እዩ። ካልእ እንተ ተረፈስ ዓድኻ ሒዝኻ እኳ ትጸንሕ።

ምስሊ መጻኢት ኤርትራ፡ ብኤርትራውያን ጥራይ ዘይኮነስ ቦቲ ናይቲ ከባቢ ፖለቲካዊ ኩነታትን፡ ቦቲ ኣብተን ጎረቤታትን ኣብተን ሓያላት ሃገራትን ዚፍጠር ናይ ፖሊሲታት ለውጥን፡ ብገለ ጠንቅታት ብዚለዓል ናይ ሓይሊ ሚዛን ምዝንባልን ወዘተ. ኪጽሎ ይኸእል እዩ። ነቲ ክንቆጸጸሮ ዘይንኸእል ከከም ኣመጽኣኡ ክንፈትሖ ክንፍትን ኢና፡ ነቲ ክንቆጸጸሮን ኣብ ኢድና ዘሎን ብድሆታት ግን ግዜ ከይወሰድና ንምምካቱ ክንጽዕር ይግባእ።

እሞኽ ሰላምን ስኒትን ብልጽግናን ዝሰፈና ኤርትራ ንምህናጽን ጌጋ ንኸይንደገምን ካባና ዚድለ እንታይ ኪኸውን ይኸእል? ወድሰብ ዓዲ ወይ ቀቢላ ኪሃንጽ ቅድሚ ምጅማሩ ብስድራቤቱ እዩ ዚጅምር። ነቲ ስድራቤት ኪቆጸጽር ምስ ከኣለ ኸኣዩ ናብቲ ከባቢኡ ከተኩር ዚጅምር። ነቲ ስድራቤት ከየደልደለ ናብቲ ከባቢኡ ከተኩር ኣይደልን፡ ምክንያቱ መሰረት ከየደልደለ ገዛ ኪሃንጽ ስለ ዘይደለ።

እቲ ናይ ስድራቤት ወይ ናይ ሃገር ምዕራይ ድማ ካባና ኪጅምር ይግባእ፡ ምክንያቱ ስድራቤት ብውልቃውያን ሰባት እዩ ዚስራሕ። ዘይጥዑያት ውልቃውያን ድማ ጥዑይ ስድራቤት ኪምስርቱ ኣይክእሉን። እምበኣር ሰላምን ስኒትን ብልጽግናን ዝሰፈና ኤርትራ ንምምስራት፡ ኣመለኻኸታና ክንልውጥ፡ ትስፋውን ብሩህን ራእይ ኪህልወና፡ ፍልልያትና ከነጽብብ፡ ካብ ጌጋታትና ክንምሃር፡ ንድሕሪት ገዲፍና ንቕድሚት ክንሓስብ፡ ግጉይን

ቅኑዕን ሓበሬታ ከነለሊ፣ አእምሮና ከነስፍሕ፣ ጸገማትና ከነለሊ፣ ዕላማና ሓደ ክንገብር፣ ካብ ስምዒት ንላዕሊ ንአእምሮና ከነሕስቦ ክንጽዕር፣ ወዘተ. አገዳሲ ይኸውን።

ዝንቡዕን ዝንቡልን አረአእያናን፣ ሰንኮፍ መርገጺናን፣ ድሩት ራኢናን፣ ሕልማዊ አጀንዳናን ሒዝና ናብ ሃገርና ምስ እንምለስ ወይ ንሃገርና ክንሃንጽ ምስ እንፍትን፣ እቲ ንዓሰርተታት ዓመታት ንሃገርና ዘማሰና ጌጋታት ንኸንደግሞ ዘሎ ተኸእሎ ኣዚዩ ዓቢ እዩ።

ገለ ለባማት ሰባት፣ ወድሰብ ካብ ጌጋኡ ወይ ካብ ታሪኽ ኣይመሃርን እዩ ዚብል ርእይቶ ኣለዎም። እዚ ብሂልዚ መብዛሕትኡ ግዜ ሓቂ ኮይኑ ተረኽቡ እዩ። ይኸውንምበር፣ ካብዚ ንሃገርና ወሪዱዋ ዘሎ ብርሰትን ዕንወትን ክንምሃር እንተ ደኣ ዘይክኢልና፣ በዛ ንእሽቶ ፍጻመ እዚኣ ጥራይ ክንሓፍር ይግባእና፣ ሓደ መዓልቲ ሓደ ሰብ ኣብ መገዲ ኪኸይድ ከሎ ሓንቲ እምኒ ዓንቁፋቶ፣ ሓወይ! ደሓን ዲኻ! ድማ ተባሂሉ። ኪምለስ ከሎ ኸኣ እታ እምቲ እቲኣ ደጊማ ዓንቁፋቶ። ሽዑ ግን ምስኡ ዝነበሩ ሰባት እታ እምኒ ዘይኮነትስ ንሱ ባዕሉ እምኒ ከም ዝኾነ እዮም ዝሓበሩዎ ይብሃል።

አማኒኤል ሳህለ
27 ሕዳር 2017